Sopimus sosiaalialan osaamiskeskuksen toiminnan järjestämisestä Pohjois-Suomen yhteistyöalueella

1. Osapuolet ja osapuolten yhteyshenkilöt

- Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue, jäljempänä Pohde
  Y-tunnus: 3221326-2
  Yhteyshenkilö: sosiaalijohtaja Leena Pimperi-Koivisto

- Lapin hyvinvointialue, jäljempänä Lappi
  Y-tunnus: 3221332-6
  Yhteyshenkilö: sosiaalijohtaja Liisa Niiranen

- Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue, jäljempänä Soite
  Y-tunnus: 3221325-4
  Yhteyshenkilö: sosiaalijohtaja Tarja Oikarinen-Nybacka

- Kainuun hyvinvointialue, jäljempänä Kainuu
  Y-tunnus: 3221331-8
  Yhteyshenkilö: sosiaali- ja perhepalvelujen toimialuejohtaja Anna-Liisa Kainulainen

- Lapin yliopisto
  Y-tunnus: 0292800-5
  Yhteyshenkilö: Sosiaalityön professori Merja Laitinen

- Jyväskylän yliopisto/Kokkolan yliopistokeskus Chydenius
  Y-tunnus: 0245894-7
  Yhteyshenkilö: Sosiaalityön professori Kati Turtiainen

- Saamelaiskäräjät. Saamelaiskäräjien vastuu- ja yhteyshenkilönä toimivat Saamelaiskäräjien nimeämät henkilöt.
  Y-tunnus: 1052535-3
  Yhteyshenkilö: Hallintopäällikkö Piia Ruotsala-Kangasniemi

Jäljempänä kukin yksittäin Osapuoli tai Osapuolet, kun tarkoitetaan kaikkia Osapuolia samanaikaisesti.

2. Sopimuksen kohde ja sisältö

Tällä sopimuksella osapuolet sopivat osaamiskeskuslainsäädännön mukaisen sosiaalialan osaamiskeskuksen toiminnan järjestämisestä Pohjois-Suomen yhteistyöalueella.

Tällä sopimuksella sovitaan sosiaalialan osaamiskeskuksen toiminnasta Pohjois-Suomen yhteistyöalueella siten, että sosiaalialan osaamiskeskus on hallinnollisesti

osa Lapin hyvinvointialuetta, ja että rahoitus ohjautuu suoraan Lapin hyvinvointialueelle eikä yhteistyöalueen hyvinvointialueilla ole sopimuksen perusteella maksuvelvollisuutta, jos toiminta ylittää valtionavustuksen määrän.

2.1. Sosiaalialan osaamiskeskukset ja niitä koskeva lainsäädäntö

Sosiaalialan osaamiskeskusten toiminta on laissa säädetty ja perustuu sosiaalialan osaamiskeskuksia koskevaan lakiin (1230/2001, jäljempänä osaamiskeskuslaki) ja valtioneuvoston asetukseen (582/2024, jäljempänä osaamiskeskusasetus).

Osaamiskeskuslain 1 §:n mukaan sosiaalialan osaamiskeskustoiminnan tarkoituksena on luoda ja ylläpitää koko maan kattava alueellinen yhteistyörakenne sosiaalialan perus- ja erityisosaamisen edistämiseksi sekä sosiaalialan alueellista yhteistyötä edellyttävien erityisosaamista vaativien erityispalvelujen ja asiantuntijapalvelujen turvaamiseksi.

Toiminnasta vastaavat alueelliset sosiaalialan osaamiskeskukset, joiden toimialueet kattavat hyvinvointialueet.

Osaamiskeskusten perustoimintojen turvaamiseen maksetaan valtionavustusta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021, järjestämislaki) mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon alueellista yhteensovittamista, kehittämistä ja yhteistyötä varten on viisi sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöaluetta. Järjestämislain 36 §:n mukaan yhteistyöalueille laaditaan yhteistyösopimus valtuustokausittain. Osaamiskeskustoimintaa kehitetään yhteistoiminta-alueen tasoisesti. Hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen sisällöstä ja valmistelusta antaman asetuksen (309/2023) mukaan yhteistyösopimuksessa on osana strategista suunnitelmaa ja sen toteuttamista sovittava yhteistyöalueella toimivien sosiaalialan osaamiskeskusten toiminnan ja tavoitteiden yhteensovittamisesta koko yhteistyöaluetta ja hyvinvointialueiden toimintaa tukevaksi kokonaisuudeksi.

Pohjois-Suomen yhteistyöalueelle kuuluvat Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue, Lapin hyvinvointialue, Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue ja Kainuun hyvinvointialue. Sopijapuolet toteavat, että Pohjois-Suomen yhteistyösopimusta päivitetään parhaillaan. Tässä sopimuksessa on kuvattu Pohjois-Suomen yhteistyöalueen osaamiskeskuksen toiminta osana Pohjois-Suomen yhteistyöaluesopimuksessa sovittavaa yhteistoiminta-alueen sosiaalialan osaamiskeskustoiminnan kokonaisuutta.

Toiminta ja tehtävät pitävät sisällään saamelaisväestöön liittyvät valtakunnalliset erityistehtävät. Saamelaisväestön palvelutarpeiden huomioimista koskevien tehtävien vastuullisena toimijana on Saamelaiskäräjät.

2.2. Pohjois-Suomen yhteistyöalueen sosiaalialan osaamiskeskus

Sopimusosapuolet muodostavat sosiaalialan kehittämisen ja tutkimuksen verkostoorganisaation hyvinvointialueiden sekä kumppaneiden Lapin yliopiston ja Jyväskylän yliopiston/Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen ja saamelaiskäräjien kanssa.

kanssa. Pohjois-Suomen yhteistyöalueen sosiaalialan osaamiskeskus muodostaa osaamiskeskusasetuksen mukaisen osaamiskeskuksen, joka käsittää Lapin, Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun, ja Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueet. Kullakin hyvinvointialueella on sosiaalityön käytännönopetusta koskevat erilliset sopimukset yliopistojen ja harjoittelusopimukset ammattikorkeakoulujen kanssa.

Osaamiskeskus toteuttaa yhteistyöalueella sosiaalialan osaamiskeskustoimintaa.

Sopijapuolet sopivat hyvinvointialueesta annetun lain 57 §:n mukaisesti, että Pohjois-Suomen yhteistyöalueen sosiaalialan osaamiskeskus on hallinnollisesti osa **Lapin hyvinvointialuetta,** joka toimii sosiaalialan osaamiskeskuksen vastuuhyvinvointialueena. Valtionavustus maksetaan suoraan Lapin hyvinvointialueelle.

3. Osaamiskeskuksen toiminta ja tehtävät

Osaamiskeskuksen tehtävänä on sosiaalialan tutkimuksen, kehittämisen ja innovaatiotoiminnan verkostomainen toiminta osaamiskeskuslainsäädännön mukaisesti ja osana yhteistyöalueen yhteistä TKIO-toimintaa. Osaamiskeskus vastaa sosiaalialan TKKI-kokonaisuuden koordinoinnista osana YTA-sopimuksen mukaista yhteistä TKKI-rakennetta.

Osana sosiaalialan osaamiskeskustoimintaa toteutetaan osaamis- ja tukikeskustoimintaa (OT). OT-toiminnan tehtävänä on tukea erityisen vaativien lasten, nuorten ja perheiden palvelukokonaisuuksia sekä vahvistaa ammattilaisten osaamista erityisen vaikeiden ilmiöiden ja asiakastilanteiden ratkaisemisessa. Toiminta kohdistuu ensisijaisesti yhteistyöalueen ammattilaisten työn tukemiseen, ja sen vaikutukset välittyvät asiakkaiden palveluihin hyvinvointialueiden kautta. Toiminnassa hyödynnetään aiemmin muodostettuja OT-verkostoja ja yhteistyörakenteita.

Osaamiskeskus toimii asiantuntijana tieto- ja tutkimusperusteisen sosiaalialan vahvistamisessa, palveluiden ja osaamisen kehittämisessä, vaikuttavaa sosiaalihuoltoa edistävässä verkostotoiminnassa sekä sosiaalialan vaikuttamistyössä.

Toiminta perustuu osaamiskeskuslakiin ja -asetukseen. Lisäksi toiminnassa otetaan huomioon Pohjois-Suomen yhteistyöalueen yhteistyösopimus. Osaamiskeskuksen toiminnassa voi olla varsinaisten sopijaosapuolten lisäksi mukana muita Suomen yliopistoja, YTA-alueen alueella toimivia ammattikorkeakouluja ja muita ammattikorkeakouluja, toisen asteen oppilaitoksia, järjestöjä ja yrityksiä. Tutkimus- ja kehittämishankkeissa voidaan tehdä kansainvälistä yhteistyötä.

Sosiaalialan osaamiskeskus toimii YTA- sopimuksen mukaisen sosiaalialan johtoryhmän johtamisrakenteessa asiantuntija-, tutkimus-, kehittämis- ja arviointitoimijana. Sen tehtävänä on tuottaa sosiaalialan johtoryhmän käyttöön tietoa, arviointeja ja asiantuntijasuosituksia sosiaalihuollon menetelmistä, palvelutarpeista, vaikuttavuudesta ja osaamisen kehittämisestä. Osaamiskeskus ei tee palvelujen järjestämistä,

työnjakoa tai käyttöönottoa koskevia päätöksiä, vaan tukee valmistelua ja vahvistaa päätöksenteon tietopohjaa.

Osaamiskeskuksen tehtävänä on:

- tuottaa tietoa, arviointeja ja asiantuntijasuosituksia hyvinvointialueiden, sosiaalialan johtoryhmän ja YTA-johtoryhmän päätöksenteon tueksi;
- tukea yhteisten toimintamallien ja palvelujen kehittämistä;
- edistää tutkimus- ja vaikuttavuustiedon hyödyntämistä sosiaalihuollossa koordinoida ja toteuttaa YTA-tasoisesti sosiaalihuollon tiedolla johtamista hyvinvointialueiden johtamisen ja päätöksenteon tueksi hyödyntäen muun muassa rakenteellisen sosiaalityön menetelmiä
- tukea henkilöstön osaamisen kehittämistä sekä vahvistaa opiskelijoiden ja ammattihenkilöiden saatavuutta yhteistyöalueella

Osaamiskeskuksen toiminta kytkeytyy yhteistyöalueen johtamisrakenteisiin siten, että sen tuottama tieto, arvioinnit ja valmistelu tukevat sosiaalialan johtoryhmän sekä YTA-johtoryhmän työskentelyä.

Osaamiskeskuksen lakisääteiset tehtävät:

a) Sosiaalialalla tarvittavan asiantuntemuksen kehittyminen ja välittyminen
b) Peruspalvelujen ja erityisosaamista vaativien erityispalvelujen ja asiantuntijapalvelujen kehittyminen ja välittyminen.
c) Sosiaalialan perus-, jatko- ja täydennyskoulutuksen ja käytännön työn monipuolinen yhteys.
d) Sosiaalialan tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoiminta.
e) Muiden perus- ja erityisosaamisen edistäminen ja alueellista yhteistyötä edellyttävien erityisosaamista vaativien erityispalvelujen ja asiantuntijapalvelujen turvaaminen. Yhteistyö yhteistyöalueen väestön erityistarpeisiin vastaamiseksi.

Osaamiskeskus osallistuu lasten päivähoidon ja varhaiskasvatuksen asiantuntemuksen kehittämiseen silloin, kun toiminnassa on kyse lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämisestä ja palvelujen kehittämisestä.

Yhteistyö esimerkiksi ruotsinkielisen osaamiskeskuksen kanssa Keski-Pohjanmaan ruotsinkielisen alueen asiantuntija- ja osaamisen edistämisen tukemiseksi.

Toiminta ja tehtävät pitävät sisällään saamelaisväestöön liittyvät valtakunnalliset erityistehtävät.

Yliopistokumppanuudet:

Pohjoisen yhteistyöalueen hyvinvointialueiden ja yliopistojen tehtävänä on yhdessä toteuttaa hyvinvointialueiden tutkimusperustaista kehittämistä. Tutkimuksen ja

kehittämisen strategiset painopisteet laaditaan yhteisessä toimintamallin kehittämisessä ja strategiset painopisteet täsmentyvät hyvinvointialueiden tutkimus- ja kehittämistarpeiden tarpeiden mukaisesti. Yliopiston ja hyvinvointialueiden sopimusyhteistyössä edistetään Pohjoisen alueen sosiaalityöntekijöiden koulutusta (perus- ja täydennyskoulutus) ja sosiaalityöntekijöiden osaamista ja asiantuntijuutta.

4. Osaamiskeskuksen hallinnon järjestäminen

4.1. Osaamiskeskuksen hallinnollinen toimintaympäristö, johtaja ja muu henkilöstö

Osaamiskeskus on verkosto-organisaatio. Kukin hyvinvointialue toimii osana osaamiskeskuksen verkostoa ja sitoo mahdollisuuksien mukaan olemassa olevan henkilöstön työpanosta osaamiskeskustoimintaan, kuitenkin niin, että jokaiselta hyvinvointialueelta osoitetaan resurssia toimintaan. Toimintaan osallistuvat työntekijät voivat olla hallinnollisesti muun organisaation kuin Lapin hyvinvointialueen työntekijöitä.

Osaamiskeskuslain 4 §:n mukaan osaamiskeskustoimintaa varten tulee olla sopimuksen mukaisesti valittu johtaja ja muuta toiminnan toteuttamiseksi tarvittavaa henkilöstöä.

Osaamiskeskuksen johtamistehtävään sisältyy vastata osaamiskeskuksen toiminnasta, taloudesta ja henkilöstöhallinnosta. Henkilöstössä tulee olla edustettuna riittävästi tieteellistä pätevyyttä, sosiaalialan kehittämiseen liittyvää asiantuntemusta sekä kokemusta hallintotehtävistä. Toiminnallisena vastuuhenkilönä ja operatiivisena johtajana osaamiskeskuksen toiminnan osalta toimii Lapin hyvinvointialueen sosiaalijohtaja ja osaamiskeskus sijoittuu hallinnollisesti sosiaali- ja terveyspalveluiden yhteisiin palveluihin.

Mahdollisista yhteisistä viroista ja työsopimussuhteista sovitaan erikseen.

Tämän sopimuksen mukaiseen sosiaalialan tutkimus- ja opetusyhteistyöhön osallistuvat lisäksi Lapin yliopiston, Jyväskylän yliopisto/Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen, Pohjois-Suomen yhteistyöalueen hyvinvointialueiden sosiaalityön profession ja kehittämisen työntekijät osana oman organisaationsa työskentelyä.

4.2. Osaamiskeskuksen ohjausryhmä

Osaamiskeskuksen ohjausryhmän (7+varajäsenet) nimittää Lapin hyvinvointialueen aluehallitus ohjausryhmä kahdeksi vuodeksi kerrallaan sopijapuolten esitysten pohjalta. Jokainen sopijapuoli esittää yhden jäsenen ja tälle henkilökohtaisen varajäsenen. Ohjausryhmä valitsee keskuudestaan puheenjohtajan siten, että puheenjohtaja on vuorollaan kunkin sopijapuolen edustaja. Ohjausryhmä valitsee keskuudestaan myös varapuheenjohtajan.

Ohjausryhmän tehtävänä on

- Varmistaa Pohjois-Suomen yhteistyöalueen hyvinvointialueiden yhteisen näkemyksen muodostamisen sosiaalialan osaamiskeskuksen toiminnassa ja yhdenvertaisuuden alueiden välillä yhteensovittaen ja huomioiden YTA-sopimuksen ja TKIO-kokonaisuuden sekä eri hyvinvointialueiden strategiat ja toimintasuunnitelmat
- Hyväksyä osaamiskeskuksen talousarvion, toimintasuunnitelman ja tilinpäätöksen.
- Ohjata resurssin kohdentumista toimintasuunnitelmassa määriteltyyn toimintaan
- Ohjata ja tukea sosiaalialan osaamiskeskuksen toimintaa osaamiskeskuksen vision ja toimintakonseptin sekä alueellisten ja valtakunnallisten linjausten pohjalta
- Seurata osaltaan Pohjois-Suomen yhteistyöalueen sosiaalialan osaamiskeskuksen yhteistyösopimuksen toteutumista.
- Hyvinvointialueiden taloudellisia velvoitteita, vuosisuunnitelmaa ja strategisia painopisteitä koskevat ratkaisut edellyttävät kaikkien neljän hyvinvointialueen hyväksyntää.

Ohjausryhmän lisäksi osaamiskeskuksella on työryhmä, joka on operatiivinen valmistelu- ja koordinaatiorakenne ja koostaa puolivuosittain (2 kertaa vuodessa) hyvinvointialueensa kehittämisen ja tutkimuksen tarpeet/ arvioinnin toteutuneesta työstä osaamiskeskuksen johtamisen ja käytännön työskentelyn tueksi. Tämä on osa toimintaraporttia, jonka johtaja kokoaa yhteen vuosittain. Työryhmä kokoontuu vähintään neljä kertaa vuodessa.

5. Kustannukset ja kustannusten jako

Pohjois-Suomen yhteistyöalueen sosiaalialan osaamiskeskuksen toiminta rahoitetaan sosiaali- ja terveysministeriön myöntämällä alueen väestömäärään ja pinta-alaan perustuvalla valtionavustuksella. Valtionavustus maksetaan hallinnosta vastaavalle taholle, Lapin hyvinvointialueelle. Hyvinvointialueiden omarahoitusta ei osoiteta osaamiskeskukselle. Vastuuhyvinvointialue vastaa siitä, ettei kustannuksia synny hyväksytyn rahoituksen ylittävästi ilman sopijapuolten erillistä päätöstä.

Lisäksi toimintaan, osaamiskeskustoiminnan kehittämiseen sekä sosiaalialan osaamiskeskuksen tehtäväalaan voidaan hakea erikseen hankerahoitusta kulloinkin avoinna olevista hanke- ja tutkimusrahoituksista. Mikäli hanke- tai tutkimusrahoitus vaatii omarahoitusosuutta, siitä neuvotellaan kunkin hyvinvointialueen kanssa jokaisen hankkeen kohdalla erikseen. Osaamiskeskuksen perustoiminta toimii myönnetyllä valtionrahoituksella ja mahdollisella hanke- ja tutkimusrahoituksella.

Valtionavustuksella katetaan virkojen ja työsuhteisten tehtävien henkilöstökustannukset sekä näihin liittyvät tila-, tieto-, hallinto- ja yleishallinnon kulut sekä muut toimintasuunnitelman mukaiset toiminnan kulut. Osaamiskeskuksen ohjausryhmä ohjaa resurssin kohdentumista toimintasuunnitelmassa määriteltyyn toimintaan.

Sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta annetun asetuksen 4 §:n mukaisen erityisen valtionavustuksen 1,5 % valtionavustuksen kokonaismäärästä saamelaisväestön erityisten palvelutarpeiden huomioimiseen Lapha osoittaa Saamelaiskäräjille. Saamelaiskäräjät toimittaa määrärahan käytöstä suunnitelman ja toteutuneesta toiminnasta toimintakertomuksen vuosittain liitettäväksi koko osaamiskeskuksen toimintakertomukseen.

Muut mukana olevat yhteistyökumppanit voivat kohdentaa osaamiskeskuksen toimintaan omia työntekijäresursseja kunkin hankkeen edellyttämällä, erikseen sovittavalla tavalla. Selvyyden vuoksi todetaan, että mikäli osaamiskeskus tuottaa palveluja muille julkisorganisaatioille erillisellä sopimuksella, on osaamiskeskuksella oikeus saada korvaus tästä aiheutuneista kustannuksista.

6. Yhteisen virkojen ja työsopimussuhteiden perustaminen ja täyttäminen

Lapin hyvinvointialue perustaa osaamiskeskuksen yhteiset virat ja työsopimussuhteet. Virat ja työsopimussuhteet täytetään Laphan ohjeistuksen mukaisesti.

7. Salassapito

Sopijapuolet noudattavat toiminnassaan julkisuuslakia (621/1999) ja muuta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lainsäädäntöä. Sopijapuolet sitoutuvat pitämään salassa toisiltaan saamansa aineistot ja tiedot siltä osin kuin ne ovat lain perusteella salassa pidettäviä sekä olemaan käyttämättä niitä muihin kuin sopimuksen mukaisiin tarkoituksiin.

8. Erimielisyyksien ratkaiseminen

Mikäli osapuolten välille syntyy erimielisyyksiä tämän sopimuksen soveltamisesta, pyrkivät osapuolet ratkaisemaan erimielisyydet ensisijaisesti keskinäisin neuvotteluin. Ellei neuvotteluissa löydetä ratkaisua, asia ratkaistaan hallintoriitana Pohjois-Suomen hallinto-oikeudessa tai riita-asiat Lapin käräjäoikeudessa.

9. Sopimuksen päivittäminen ja muuttaminen

Osapuolet tiedostavat, että sopimusta tulee päivittää, mikäli Osaamiskeskukseen liittyy uusia tahoja (esimerkiksi yliopistoja, ammattikorkeakouluja, muita sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksia, maakunnan liittoja, aluehallintovirastoja, järjestöjä, yrityksiä tai muita sosiaali- ja terveysalalla toimivien tahoja). Osapuolet sitoutuvat päivittämään tätä sopimusta niiltä osin kuin tässä sopimuksessa on edellä sovittu.

Sopimusmuutokset on tehtävä kirjallisesti, ja ne tulevat voimaan, kun sopijapuolet ovat ne asianmukaisesti hyväksyneet ja allekirjoittaneet sopijapuolten toimivaltaisten edustajien toimesta.

10. Sopimuksen voimassaolo ja irtisanominen

Tämä sopimus on voimassa 1.1. - 31.12.2027 edellyttäen, että kaikki sopijapuolet ovat sen allekirjoittaneet. Määräaikaisen sopimuksen aikana selvitetään mahdollinen sijoittuminen YTA-konttorin yhteyteen.

Kukin sopijapuoli voi kirjallisesti irtisanoa sopimuksen neljän kuukauden irtisanomisajalla. Jonkun sopijapuolen irtisanoutuessa jäljelle jäävät sopijapuolet käynnistävät neuvottelut sopimuksen soveltamisesta ja siihen tarvittavista muutoksista. Mikäli sosiaalialan osaamiskeskuksella on hankkeita, johon sopimuksen irtisanoma hyvinvointialue on sitoutunut, vastaa se hanketta koskevasta sitoumuksesta hankkeen päättymiseen saakka.

Osapuolten yhteisellä kirjallisella päätöksellä sopimus voidaan myös purkaa edellä mainituista sopimuksen irtisanomisen tai päättymisen ehdoista poiketen.

11. Sopimuskappaleet ja allekirjoitukset

Sopimus allekirjoitetaan sähköisesti ja kaikki sopijapuolet saavat siitä oman saman sisältöisen kappaleensa.

12. Allekirjoitukset

Paikka ja päiväys

__kuun __ päivänä 2026